

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สมุมาสมพุทฺธรตน — พระสัมมาสัมพุทฺธรตนะ”

สมุมาสมพุทฺธรตน อ่านตามภาษาบาลีว่า ส่า - มา - ส่า - พุด - ทะ - ระ - ตะ - นะ มาจาก คำว่า สมุมาสมพุทฺธ (ผู้ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริง โดยชอบด้วยพระองค์เอง ถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า) กับคำว่า รตน (สิ่งที่มีค่ามาก, สิ่งที่ประเสริฐ, ควรแก่การบูชา, ปรากฏได้โดยยาก) รวมกันเป็น สมุมาสมพุทฺธรตน เขียนเป็นไทยได้ว่า สัมมาสัมพุทฺธรตนะ (พระสัมมาสัมพุทฺธรตนะ) หมายถึง สิ่งที่มีค่าสิ่งที่ประเสริฐ สิ่งที่น่าสิ่งใดเปรียบมิได้ คือ พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปสาทสูตร แสดงความประเสริฐที่สุดของ พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ดังนี้

“สัตว์ที่ไม่มีเท่าก็ตี มี ๒ เท่าก็ตี มี ๔ เท่าก็ตี มีเท่ามากก็ตี มีรูปก็ตี ไม่มีรูปก็ตี มีสัญญาก็ตี ไม่มีสัญญาก็ตี มีสัญญาก็มิใช่ไม่มีสัญญาก็มิใช่ ก็ตี มีประมาณเท่าใด พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทฺธเจ้า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่าสัตว์เหล่านั้น”

บุคคลผู้ที่ประเสริฐที่สุดในโลก ไม่มีผู้ใดเปรียบได้เลยคือ พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า เป็นพระสัมมาสัมพุทฺธรตนะ เพราะพระองค์ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง โดยชอบ ด้วยพระองค์เอง กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมี(คุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) มาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นเวลานานมาก เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงมีพระมหากรุณาที่จะเกื้อกูลสัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง พระมหากรุณาคุณของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลกคือ ทรงแสดงพระธรรมให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามความเป็นจริง จากที่สัตว์โลกเคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ก็สามารถที่จะขัดเกลาละคลายและดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง การที่พระองค์ทรงแสดงความจริงของสิ่งที่มี ซึ่งเป็นธรรมให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจด้วย เป็นพระคุณอันสูงส่งยิ่งของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าทรง

ตรัสรู้และทรงพระมหากรุณาแสดงความจริงให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจด้วย

จึงมีผู้ที่อบรมเจริญปัญญา

สามารถที่จะรู้แจ้งความจริงตามพระองค์ได้

จะเห็นได้ว่ารัตนะในโลกมีเท่าไร แก้วแหวนเงินทองเพชรนิลจินดา ในสวรรค์ก็มีวิมานแต่ละวิมาน ล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าทั้งนั้น แต่ทั้งหมดไม่มีค่าเท่ากับพระสัมมาสัมพุทธรัตนะ เพราะเหตุว่าถ้าจะมีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แต่ละพระองค์นั้นนานแสนนาน เพราะฉะนั้นเมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว จะมีอะไรเหนือกว่า?

การที่จะได้ฟังพระธรรมซึ่งแสดงถึงความจริงของสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ซึ่งถูกปกปิดไว้นานแสนนาน เกิดขึ้นได้เพราะอะไร ถ้าไม่มีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใครสามารถที่จะรู้ความจริงของสิ่งที่กำลังมีในขณะนี้ได้เลย เพราะฉะนั้น ควรเห็นค่าของพระสัมมาสัมพุทธรัตนะ พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมี ไม่ใช่เพื่อพระองค์เพียงผู้เดียว แต่เพื่อสัตว์โลกซึ่งไม่สามารถที่จะมีบารมีที่จะถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งยากแสนยากที่จะเป็นได้ ก็ยังมีโอกาสได้ยินได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดงจากการตรัสรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลโดยตลอด

การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นจะเห็นคุณประโยชน์ของพระธรรมมากน้อยแค่ไหน แต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่งไม่เหมือนกันเลย ถ้าหากว่ามีความประสงค์จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก แม้จะอยู่ครองเรือนเป็นคฤหัสถ์ ก็สามารถฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เป็นคฤหัสถ์ที่ดี จนถึงความเป็นพระอริยบุคคลได้ ซึ่งมีเป็นส่วนน้อยมากที่จะได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง หรือ ถ้าสะสมอสังกาส์ใหญ่มา เป็นผู้มีความปัญญาเห็นโทษเห็นภัยของอกุศล เห็นโทษของการอยู่ครองเรือน ว่าเป็นที่หลังไหลมาแห่งอกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ก็สละเพศคฤหัสถ์ สละทรัพย์สินเงินทองวงศาตนาญาติ มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่ง คือเพศบรรพชิต บวชเป็นพระภิกษุในพระธรรมวินัย ด้วยความจริงใจ เพื่อประโยชน์ในการขัดเกลาจิตใจของตนเองให้ยิ่งขึ้น ก็เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ไม่มีใครบังคับ

การที่พุทธบริษัทจะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น ก็ต้องด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง เท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียวเช่นเดียวกัน คือฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริง

ที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึก นึก คิด ไตรตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว **ไม่มีใคร** **เลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาอย่างสมบูรณ์ **พร้อมที่** **จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ถึงแม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระธรรมทั้งหมดที่พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว เป็นศาสดาแทนพระองค์ พระอรหันต์แทนพระองค์ เป็นความจริงในทุกยุคทุกสมัย จึงเป็นโอกาสที่ประเสริฐยิ่งที่จะได้ฟังได้ศึกษา ด้วยความเคารพ ละอายใจ รอบคอบ อุตุน จริใจ และไม่ทอดทิ้ง ยิ่งยากก็ยิ่งจะต้องศึกษา เพราะปัญญาไม่สามารถจะเจริญขึ้นได้ ภายในระยะเวลาอันสั้น ต้องค่อยๆ ฟังค่อยๆ ศึกษาไปตามลำดับ เพียงแค่วันนี้ พรุ่งนี้ หรือ ชาตินี้ ยังไม่พอ ต้องสะสมความเข้าใจต่อไปอีกเป็นเวลาที่ยาวนาน (จิราภคาวนา) อุปมาเหมือนการจับด้ามมีด เมื่อจับบ่อยๆ เนื้อๆ รอยสักย่อมปรากฏได้ ปัญญาก็เช่นกัน ต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการสะสม ในการอบรม ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย เพราะฉะนั้น **ในแต่ละชาติที่เกิด** **มาแล้ว มีชีวิตอยู่ก็เพื่อได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูก** **เห็นถูก สะสมเป็นที่ฟังต่อไป** เพราะเหตุว่า ไม่ว่าจะเป็เพศไหน วัยไหน ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้เห็น ประโยชน์สูงสุดของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ด้วยความ อุตุนและจริใจ เพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง และเมื่อเข้าใจถูกแล้ว ก็ **กล่าวคำของพระองค์ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นต่อไป** ซึ่งเป็นการมอบน้อมเคารพบูชาใน พระคุณอันประเสริฐยิ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเริ่มเป็นคนของพระองค์ ด้วยปัญญาที่ ค่อยๆเจริญขึ้นจากการได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]